

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ЗА СПЕЦИЈАЛНУ
ЕДУКАЦИЈУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ВЕЋУ ДРУШТВЕНО-
ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

(Назив већа научних области коме се
захтев упућује)

Број : 05-17/2

Датум: 14.01.2010.

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. СТ.5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", број 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

"УЛОГА МОТИВАЦИОНИХ ФАКТОРА У САВЛАДАВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА ПРИРОДЕ И ДРУШТВА КОД ДЕЦЕ СА ЛАКОМ ИНТЕЛЕКТУАЛНОМ ОМЕТЕНОШЋУ"

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ : ОЛИГОФРЕНОЛОГИЈА

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Мр АЛЕКСАНДРА /Анђелко/ ЂУРИЋ-ЗДРАВКОВИЋ

2. Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање:

ДЕФЕКТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

3. Година дипломирања: 1997.г.

4. Назив магистарске тезе кандидата: "ОДНОС НИВОА ОРГАНИЗОВАНОСТИ ПАЖЊЕ И МАТЕМАТИЧКИХ СПОСОБНОСТИ КОД ЛАКО МЕНТАЛНО РЕТАРДИРАНЕ ДЕЦЕ СТАРИЈЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА"

5. Назив факултета на коме је магистарска теза одбрањена:

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ, ФАКУЛТЕТ ЗА СПЕЦИЈАЛНУ ЕДУКАЦИЈУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

6. Година одбране магистарске тезе: 2006. г.

Обавештавамо вас да је ВЕЋЕ ЗА МАСТЕР, СПЕЦИЈАЛИСТИЧКЕ И ДОКТОРСКЕ СТУДИЈЕ
(назив надлежног тела факултета)

на седници одржаној 22.12.2009. године

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Јасмина Ковачевић

Прилог: 1. Предлог теме докторске дисертације са образложењем.

2. Акт надлежног тела факултета о подобности теме за израду докторске дисертације.

Универзитет у Београду
Факултет за специјалну едукацију
рехабилитацију
Београд
Број 4/ 147
Датум: 25.12. 2009. године

На основу члана 123. став 4 и члана 128. Закона о високом образовању (“Сл.гласник Републике Србије”, бр. 76/2005.), члана 46. Статута Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију и предлога Већа одељења за олигофренологију, Веће за мастер, специјалистичке и докторске студије Универзитета у Београду, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, на седници одржаној 22.12.2009. године, донело је следећу

ОДЛУКУ

I. Прихвата се Реферат Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације: „УЛОГА МОТИВАЦИОНИХ ФАКТОРА У САВЛАДАВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА ПРИРОДЕ И ДРУШТВА КОД ДЕЦЕ СА ЛАКОМ ИНТЕЛЕКТУАЛНОМ ОМЕТЕНОШЋУ“, кандидата **мр Александре Ђурић-Здравковић**, дипломираног дефектолога-олигофренолога.

II. Реферат о научној заснованости теме докторске дисертације доставља се на сагласност Универзитету у Београду.

III. Одлуку доставити: кандидату, служби за студентска питања, наставну и развојну делатност Факултета, секретару и архиви.

Председник Већа за мастер, специјалистичке
и докторске студије

ДЕКАН

Проф.др Јасмина Ковачевић

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU

PROJEKAT DOKTORSKE DISERTACIJE
NA TEMU

**ULOGA MOTIVACIONIH FAKTORA U SAVLADAVANJU PROGRAMSKIH
SADRŽAJA PRIRODE I DRUŠTVA KOD DECE SA LAKOM INTELEKTUALNOM
OMETENOŠĆU**

mr Aleksandra A. Đurić-Zdravković

BEOGRAD, 2009.

UVOD

Pod motivacijom se, u najopštijem smislu, podrazumeva proces pokretanja aktivnosti zbog ostvarenja određenih ciljeva, radi usmeravanja aktivnosti na određene objekte i regulisanja načina na koji će se postupiti u datoj aktivnosti (Rot, 2004).

Unutrašnja motivacija je definisana kao rad ka nekoj aktivnosti kroz inherentnu satisfakciju i nastala je iz unutrašnjih pobuda, te počiva na samoj akciji (važno je učestvovati) (Schunk et al., 2008), dok je izvoriste spoljašnje motivacije vezano za faktore izvan individuumu, van unutrašnjih pobuda i ona počiva na ostvarenju ciljeva (važno je pobediti) (Petz, 2005).

Motivacija je jedan od najvažnijih aspekata procesa savladavanja nastavnog gradiva, jer ima integrativnu i dinamičku funkciju u procesu obrazovanja (Müller et al., 2006).

Učenički aktivitet i participaciju čini pregršt faktora koji predstavljaju izvore motivacije u nastavi, a neki od njih su: unutrašnji činioci koji će ih pokrenuti da aktivno i stvaralački participiraju u nastavnom procesu, načini podsticaja od strane nastavnika, karakteristike kurikuluma, socio - kulturni uslovi i porodično okruženje (Schunk et al., 2008).

Prema modelu za procenu motivacije koji bi bio primenjen u ovom radu, baziran na teoriji samoodređenja (Self-Determination Theory, Deci & Ryan, 2002), po kojoj je svako ljudsko ponašanje determinisano voljom i interesima pojedinca, intrinzična motivacija, iako urođena, može biti poremećena raznim nepodsticajnim uslovima (Deci, Moller, 2005, Schunk, 2005, Schunk, Zimmerman, 2008). Dakle, ovom teorijom predviđa se postojanje različitih tipova motivacije, zavisno o stupnju autonomije nad ponašanjem (koliko je ona izvan, a koliko unutar deteta), proučavaju se osnovne potrebe koje su u podlozi motivacije i spoljašnji uslovi koji utiču na motivaciju (Eisenman, 2007). Razvoj individualnih potencijala deteta zavisi od načina na koje nastavnik ili roditelj pruža vaspitnu, tj. edukacijsku podršku (Šmit, 1992).

Nastavi su potrebne informacije o prirodi motivacije učenika i načinu na koji su motivacione komponente međusobno povezane (Brković i sar., 1998), pogotovo što mnoge studije naglašavaju da nema suštinski nemotivisanog učenika, već da postoje samo privremena nemotivisana stanja koja izazivaju škole, nastavnici ili roditelji (Prtljaga, 2008).

Studije u okviru ove problematike koje su se bavile populacijom intelektualno ometenih naglašavaju nepotpunost raspoloživog znanja o tipovima motivacije ovih osoba (Deci, 2004).

U kontekstu važnosti dobrog poznavanja tipova motivacije kod dece sa lakom intelektualnom ometenošću (u daljem tekstu LIO), kao i faktora koji utiču na njihovu motivaciju treba istaći da bi bogatije informacije o njihovoj povezanosti sa uspešnim savladavanjem programskih sadržaja pomogle specijalnim edukatorima da stvore pogodniju radnu sredinu koja odgovara specifičnim potrebama dece ove populacije (Grolnick & Ryan, 1990).

Svitski (Switzky) naglašava problem nedostatka većeg broja studija koje bi tretirale problem motivacije dece sa LIO, kao sposobnosti kojom učenici aktiviraju i održavaju kogniciju i ponašanje i iznosi rezultate istraživanja koji ukazuju na sniženu intrinzičnu motivaciju ove dece (Switzky, 2006).

Nova grčka studija podseća da ne možemo biti sigurni da li je jedan učenik s LIO manje sposoban da bude više motivisan ili jednostavno nije imao brojnih prilika koje su svakom detetu tipične populacije omogućile da postanu motivisane osobe (Zisimopoulos, Galanaki, 2009). U stranoj literaturi se navodi problem mnogih učionica za decu sa LIO kao osiromašenih okruženja. One dozvoljavaju samo minimalan pristup novim idejama, kreacijama i iskustvima, kako deci, tako i edukatorima (Schunk, Zimmerman, 2008). Poznato je da deca sa LIO uglavnom žive u nestimulativnim porodicama (Hastings et al., 2005), te je vrlo važan način na koji edukator pomaže ovoj deci da izgrade nove, više potrebe (Šmit, 1992).

U obrazovnim okvirima, nastavnici i roditelji imaju tendenciju da minimizuju potrebe učenika sa LIO. Zato, malobrojni autori koji se bavili ovim problemom veruju da će učenici sa LIO negovati i stimulisati svoju prirodnu radoznalost kada su edukatori i roditelji uključeni u proces edukacije učenika na način koji podstiče njihovu autonomiju i lično učešće, uz naglašenu svrhu postizanja cilja (Zisimopoulos, Galanaki, 2009).

Sa sadržajima nastavnog predmeta Priroda i društvo dete sa LIO mlađeg školskog uzrasta se susreće u svom najbližem okruženju, te gaji aktivan saznavni odnos, radoznalost i interesovanja. Period starijeg školskog uzrasta podrazumeva susret sa sadržajima koji su apstraktni (Maćešić-Petrović, 2006), te deci sa LIO vrlo teški za savladavanje, pa je tendencija spontanog stimulanja motivacije samim sadržajima ovog predmeta znatno oslabljena.

Sledeći opšti stav koji vrednuje autonomiju deteta sa LIO, ostvaruju se najbolji uslovi za obezbeđivanje edukativnog konteksta koji će pojačati konceptualno razumevanje, lično prilagođavanje, društvenu odgovornost i fleksibilnije rešavanje problema (Deci, 2004) tokom savladavanja sadržaja predmeta Priroda i društvo.

Ovim istraživanjem bi se, po prvi put u našoj sredini, otvorilo pitanje prirode motivacije dece sa LIO prilikom savladavanja programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo.

Opšti problem istraživanja može da bude posmatran kroz pitanje povezanosti faktora koji čine izvore motivacije i školskog postignuća učenika sa LIO u savladavanju programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo.

I TEORIJSKE OSNOVE RADA

Teorijski okvir rada odnosio bi se na osnovne teorijske postavke o unutrašnjoj i spoljašnjoj motivaciji, zatim aspekte osnovnih motivacionih faktora u savladavanju programskih sadržaja (uloge nastavnika, uloge roditelja i socioekonomskog statusa). Takođe, ovaj odeljak bavio bi se postavkama klasičnih i savremenih teorija motivacije, posebno teorijom samoodređenja, koja je izabrana kao fundament našeg istraživanja. Uz pomenuto, tretirale bi se karakteristike akademske i prosocijalne samoregulacije i tipova motivacije u okviru ovih sposobnosti. Pažnja bi bila posvećena dosadašnjim znanjima o motivaciji u obrazovnom procesu kod dece sa LIO tokom savladavanja programskih sadržaja svih oblasti koje su obuhvaćene nastavnim predmetom Priroda i društvo u starijem školskom uzrastu.

II METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

1. CILJEVI I ZADACI ISTRAŽIVANJA

Opšti cilj ovog istraživanja se odnosi na utvrđivanje povezanosti faktora koji čine izvore motivacije i školskog postignuća učenika sa LIO u savladavanju programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo.

Zadaci istraživanja:

- Utvrditi tipove akademske motivacije dece u uzorku kroz procenu različitih aspekata ponašanja za rad u školi
- Utvrditi tipove prosocijalne motivacije kod dece u uzorku kroz procenu različitih aspekata ponašanja u socijalnom polju
- Utvrditi socio-ekonomski i kulturni status porodice dece u uzorku kroz obrazovanje roditelja, ekonomski status i kulturne navike ispitanika i članova njegove porodice

- Utvrditi načine motivisanja dece od strane nastavnika kroz stepen podržavanja autonomije tokom njihove interakcije
- Utvrditi podršku roditelja kroz procenu kvaliteta interakcija roditelj-dete
- Utvrditi savladanost programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo u svim podoblastima ovog nastavnog predmeta (Geografija, Istorija, Biologija, Fizika, Hemija)
- Utvrditi povezanost ispitanih faktora koji čine izvore motivacije dece sa utvrđenim nivoom savladanosti programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo i utvrditi u kojim podoblastima ovog nastavnog predmeta (Geografija, Istorija, Biologija, Fizika, Hemija) je korelacija sa datim faktorom najjače izražena.

2. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Analogno definisanom problemu, cilju i zadacima istraživanja, postavili smo opštu hipotezu:

Postoji pozitivna povezanost faktora koji čine izvore motivacije i školskog postignuća učenika sa LIO u savladavanju programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo.

Posebne hipoteze:

H 1: Kod dece sa LIO prevanentan je oblik eksternalne motivacije

H 2: Najbolje rezultate u savladavanju programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo postižu učenici kod kojih postoje elementi unutrašnje motivacije

H 3: Viši socio-ekonomski i kulturni status porodice, autonoman oblik podrške roditelja i nastavnika podrazumevaju prisustvo elemenata unutrašnje motivacije kod učenika

H 4: Autonoman oblik podrške roditelja i nastavnika korelira sa boljom savladanošću programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo

H 5: Učenici koji postižu bolje rezultate pri savladavanju programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo imaju i višu ocenu iz ovog predmeta

3. UZORAK

Uzorak ovog istraživanja uključuje 120 učenika, oba pola. Kriterijumi za izbor ispitanika podrazumevali bi količnik inteligencije učenika koji bi se kretao u okvirima od 50 do 69, procenjen WISC skalom za procenu intelektualnih sposobnosti, kalendarski uzrast od 12 do 16 godina (za svaku kalendarsku godinu predviđeno je ispitivanje tridesetoro dece), školski uzrast koji bi podrazumevao uključivanje učenika od V do VIII razreda, odsustvo neuroloških, psihijatrijskih, senzornih, izraženih emocionalnih i kombinovanih smetnji.

Planirano je, takođe, da uzorak čine nastavnici koji predaju nastavni predmet Priroda i društvo, svim ispitanicima ovog uzorka.

4. VARIJABLE I INSTRUMENTI ZA NJIHOVO MERENJE

Nezavisne varijable

1. Osnovna nezavisna varijabla je motivacija, sagledana kroz dva modaliteta (akademski i prosocijalni). Procenjuje se primenom sledećih instrumenata:

- *Upitnik akademske samoregulacije* (Academic Self-Regulation Questionnaire) (Deci, Hodges, Pierson, & Tomassone, 1992)
- *Upitnik prosocijalne samoregulacije* (Prosocial Self-Regulation Questionnaire) (Ryan and Connell, 1989).

Imajući u vidu navedeni značaj proučavanja načina na koje socijalna okolina utiče na ove modalitete motivacije, intencija je ispitati još tri determinante – procenu podrške nastavnika, doživljaj roditeljske podrške i socio-ekonomski status porodice kroz primenu:

- *Upitnika problema u školi za nastavnike* (The Problems in Schools Questionnaire) (Deci, Schwartz, Sheinman, and Ryan, 1981)
- *Skalu procene roditeljske podrške* (Perceptions of Parents Scales) (Grolnick, Deci, & Ryan, 1997)
- *Upitnika o socijalnom statusu porodica* (Đigić, 2007).

Zavisne varijable

1. Osnovna zavisna varijabla je školsko postignuće sagledano kroz savladavanje programskih sadržaja iz nastavnog predmeta Priroda i društvo i ocenu nastavnika iz ovog nastavnog predmeta. Savladanost programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo biće procenjena:

- *Kriterijumskim testom znanja iz nastavnog predmeta Priroda i društvo*, koji će biti posebno konstruisan za potrebe ovog istraživanja za svaki pomenuti razred
- *Ocnom* koja bi bila preuzeta iz dnevnika rada nastavnika.

Terensko ispitivanje

Planirano je da istraživanje bude sprovedeno na teritoriji grada Beograda, u osnovnim školama za decu sa LIO. Testiranje će biti sprovedeno u kontinuitetu, bez vremenskih pauza, individualno, sa svakim učenikom ponaosob. Vreme istraživanja podrazumevalo bi period drugog polugodišta, kada bi se prvo ispitala varijable koje se odnose na motivacione aspekte, potom bi, pred kraj školske godine bio dat kriterijumski test znanja iz nastavnog predmeta Priroda i društvo, kada su programski sadržaji ovog predmeta u potpunosti realizovani. Iz dnevnika rada nastavnika, bila bi preuzeta zaključna ocena na kraju drugog polugodišta.

Obrada prikupljenih podataka, smeštenih u datoteku programa SPSS, vršiće se metodama deskriptivne i parametarske statistike, u zavisnosti od dobijenih rezultata istraživanja.

III REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati istraživanja će biti interpretirani tako da obuhvataju procenu:

- tipova akademske samoregulacije,
- tipova prosocijalne samoregulacije,
- socio-ekonomskog i kulturnog statusa porodice,
- doživljaja roditeljske podrške,
- podrške nastavnika,
- savladanosti programskih sadržaja u okviru svih pet podoblasti (Istorija, Geografija, Biologija, Fizika, Hemija) nastavnog predmeta Priroda i društvo
- korelacije ispitanih sposobnosti tj. rezultata statističke analize.

Rezultatima istraživanja se očekuje dobijanje novih podataka o prirodi motivacije kod dece sa LIO i načina na koje socijalna sredina utiče na nju, pri savladavanju programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo.

IV ZAKLJUČAK I PREDLOG MERA

Istraživanje ima ambiciju da doprinese razumevanju povezanosti tipova motivacije i savladavanja sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo kod dece sa LIO i da dâ važne smernice o načinima podsticanja motivacije kroz školski i porodični kontekst da bi nastavnici i roditeljske aktivnosti mogle da se usmeravaju ka postizanju adekvatnije motivacije učenika. Takođe, sagledavanjem nivoa usvojenosti programskih sadržaja nastavnog predmeta Priroda i društvo, načinili bi se predlozi inoviranja kurikuluma, koji bi bio primereniji kognitivnim sposobnostima i više usmeren ka praktičnoj primeni usvojenih sadržaja u životu deteta sa LIO.

Inicijalna literatura:

1. Brković, A., Petrović-Bjekić, D., Zlatić, L. (1998): *Motivacija učenika za nastavne predmete*, Psihologija, 1-2, 115-136
2. Deci E. & Moller A. (2005): *The concept of competence. A starting place for understanding intrinsic motivation and self-determined extrinsic self-regulation*, In Elliot A. & Dweck C. (Eds.), *Handbook of competence and self regulation*, (pp. 579-597, New York, London, The Guilford Press
3. Deci E. L. (2004): *Promoting Instinsic Motivation and Self-Determination in People with Mental Retardation*, In Switzky H., Glidden L. M. (Eds.), *Personality and Motivational Systems in Mental Retardation*, International review of research in mental retardation, Vol. 28, (pp. 1-25), San Diego, CA: Academic Press
4. Deci E. L., Ryan R. M. (1994): *Promoting self-determined education*, Scandinavian Journal of Educational Research, 38, 1, 3-14
5. Deci E. L., Ryan R. M. (2002): *Overview of self-determination theory: An organismic dialectical perspective*, In Deci E. L. & Ryan R. M. (Eds.), *Handbook of self-determination research* (pp. 3-33), Rochester, NY, University of Rochester Press
6. Đigić G. (2007): *Socijalna inteligencija srpske i romske dece*, magistarski rad, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet u Beogradu
7. Eisenman L. (2007): *Self-determination interventions. Building a foundation for school completion*, Remedial and special education, 28, 1, 2-8
8. Grolnick W.S. & Ryan R.M. (1990): *Self-perceptions, motivation, and adjustment in children with learning disabilities: A multiple group comparison study*, Journal of Learning Disabilities, 23, 177-184
9. Hastings R., Beck A., Hill Ch. (2005): *Positive contributions made by children with an intellectual disability in the family*, Journal of Intellectual Disabilities, 9, 2, 155-165
10. Maćešić-Petrović D. (2006): *Nastava i saznavne specifičnosti dece s lakom mentalnom retardacijom*, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd
11. Müller F.H., Palekčić M., Beck M., Wanninger S. (2006): *Personality, motives and learning environment as predictors of self-determined learning motivation*, Review of Psychology 13, 2, 75-86
12. Petz B. i sur. (ur.) (2005): *Psihologijski rječnik*, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Naklada Slap, Jastrebarsko
13. Prtljaga S. (2008): *Kriterijumi ocenjivanja u funkciji motivacije učenika*, Pedagoška stvarnost, 54, 9-10, 1004-1013
14. Rot N. (2004): *Opšta psihologija*, ZUNS, Beograd
15. Schunk D. H. (2005): *Self-regulated learning: The educational legacy of Paul R. Pintrich*, Educational Psychologist, 40, 2, 85-94

16. Schunk D. H., Pintrich P. R., Meece J. L. (2008): *Motivation in education: Theory, research, and applications*, 3/E, New Jersey, Merrill Prentice Hall
17. Schunk D. H., Zimmerman B. J. (2008): *Motivation and Self-Regulated Learning: Theory, Research, and Applications*, Lawrence Erlbaum Associates Inc., Mahwah, US
18. Switzky H. (2006): *Importance of Cognitive-Motivational Variables in Understanding the Outcome Performance of Persons with Mental Retardation*, In Switzky H., Glidden L. M. (Eds.), *Mental retardation, personality, and motivational systems*, International review of research in mental retardation, Vol. 31, (pp. 1-24), San Diego, CA: Academic Press
19. Šmit, V.H.O. (1992): *Razvoj deteta*, Piccadilly Books Co., Beograd
20. Zisimopoulos D. A., Galanaki E. P. (2009): *Academic Intrinsic Motivation and Perceived Academic Competence in Greek Elementary Students with and without Learning Disabilities*, Learning Disabilities Research & Practice, 24, 1, 33-43

**Већу за мастер, специјалистичке и докторске студије
Универзитета у Београду
Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију**

Веће за мастер, специјалистичке и докторске студије Универзитета у Београду, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, на седници одржаној 14. 07. 2009. године, а на основу члана 123. став 4 и члана 128. Закона о високом образовању (Службени Гласник Републике Србије бр. 76/2005), члана 46. Статута и предлога Већа одељења за олигофренологију, донело је одлуку о образовању Комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације под називом УЛОГА МОТИВАЦИОНИХ ФАКТОРА У САВЛАДАВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА ПРИРОДЕ И ДРУШТВА КОД ДЕЦЕ СА ЛАКОМ ИНТЕЛЕКТУАЛНОМ ОМЕТЕНОШЋУ, кандидаткиње мр Александре Ђурић-Здравковић, дипломираног дефектолога-олигофренолога.

У Комисију су именовани:

Др Драгана Маћешић-Петровић, доцент Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију,
Др Зорица Матејић-Ђуричић, редовни професор Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију,
Др Мирјана Јапунца-Милисављевић, доцент Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију,
Др Драгица Павловић-Бабић, научни сарадник Института за психологију Филозофског факултета у Београду.

На основу увида у приложену документацију и анализе предложеног пројекта докторске дисертације подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

А. Биографски подаци

Мр Александра Ђурић Здравковић рођена је 4. августа 1974. године у Земуну, Република Србија. Дефектолошки факултет у Београду, смер ментална ретардација, завршила је 1997. године, са општим успехом 9.00 у току студија и оценом 10.00 на дипломском испиту. Исте године уписује постдипломске магистарске студије на Дефектолошком факултету у Београду, потом полаже све испите са просечном оценом 9.50. На Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију у Београду, у фебруару 2006. године, брани магистарску тезу под називом: „Однос нивоа организованости пажње и математичких способности код лако ментално ретардиране деце старијег школског узраста“.

Запослена је на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, као асистент за ужу научну област Специјална едукација и рехабилитација у олигофренологији.

Б. Објављени научни радови

Аутор је 35 радова, од којих 9 објављених у часописима, једног поглавља у монографији са међународном рецензијом, једног рада презентованог на међународном скупу објављеном ин ехтенсо и 24 рада публикованих у виду извода, презентованих на домаћим и међународним скуповима.

1. Ђурић-Здравковић А., Јапунџа-Милисављевић М., Маћешкић-Петровић Д. (2009): *Пажња као conditio sine qua non успешног савладавања геометријских садржаја код деце с интелектуалном ометеношћу*, Педагогија, 3, 433-440
2. Ђурић-Здравковић А., Маћешкић-Петровић Д., Јапунџа-Милисављевић М. (2009): *Значај терапије покретом и плесом код деце са посебним потребама*, Педагогија, 2, 295-301
3. Đurić-Zdravković, A., Japundža-Milisavljević, M., Maćešić-Petrović, D. (2009): *Pokretne igre u tjelesnom odgoju kod djece s intelektualnom ometenošću*, u M. Andrijašević (ur.): *Upravljanje slobodnim vremenom sadržajima sporta i rekreacije*, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 273-279
4. Ђурић-Здравковић А., Јапунџа-Милисављевић М. (2009): *Неки бихејвиорални проблеми деце са лаком интелектуалном ометеношћу*, у Радовановић Д. (ур.): *Истраживања у специјалној педагогији*, Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, 493-504
5. Ђурић-Здравковић А., Новаковић А. (2008): *Самопослуживање у инклузивним условима кроз Монтесори програм*, Београдска дефектолошка школа, 2, 109-117

Ц. Образложење теме

1. Научна област

Кандидаткиња је поднела предлог пројекта докторске дисертације који припада научној области *Специјална едукација и рехабилитација* и ужој научној области *Олигофренологија*.

2. Предмет рада

У раду се истражује проблем мотивационих фактора и успешности у савладавању програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво код ученика са лаком интелектуалном ометеношћу (ЛИО).

Проблем истраживања се односи на испитивање повезаности фактора који чине изворе мотивације и школског постигнућа ученика са лаком интелектуалном ометеношћу у савладавању програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво.

3. Научни циљ истраживања

Општи циљ овог истраживања се односи на утврђивање повезаности фактора који чине изворе мотивације и школског постигнућа ученика са ЛИО у савладавању програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво.

Задаци истраживања:

- Утврдити типове академске мотивације деце у узорку кроз процену различитих аспекта понашања за рад у школи
- Утврдити типове просоцијалне мотивације код деце у узорку кроз процену различитих аспекта понашања у социјалном пољу
- Утврдити социо-економски и културни статус породице деце у узорку кроз образовање родитеља, економски статус и културне навике испитаника и чланова његове породице
- Утврдити начине мотивисања деце од стране наставника кроз степен подржавања аутономије током њихове интеракције
- Утврдити подршку родитеља кроз процену квалитета интеракција родитељ-дете
- Утврдити савладаност програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво у свим подобластима овог наставног предмета (Географија, Историја, Биологија, Физика, Хемија)
- Утврдити повезаност испитаних фактора који чине изворе мотивације деце са утврђеним нивоом савладаности програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво и утврдити у којим подобластима овог наставног предмета (Географија, Историја, Биологија, Физика, Хемија) је корелација са датим фактором најјаче изражена.

4. Методе истраживања

Узорак овог истраживања укључује 120 ученика са лаког интелектуалном ометеношћу, оба пола, старијег школског узраста.

Планирано је, такође, да узорак чине наставници који предају наставни предмет Природа и друштво, свим испитаницима овог узорка.

У корелативној студији испитивања мотивације и савладавања програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво, биће примењени инструменти којима ће да се испитају мотивациони фактори и савладаност програма природе и друштва код деце са ЛИО.

Мотивациони фактори би били испитани следећим инструментима:

- Упитником академске саморегулације (Academic Self-Regulation Questionnaire) (Deci, Hodges, Pierson, & Tomassone, 1992),
- Упитником просоцијалне саморегулације (Prosocial Self-Regulation Questionnaire) (Ryan and Connell, 1989),
- Упитником проблема у школи за наставнике (The Problems in Schools Questionnaire) (Deci, Schwartz, Sheinman, and Ryan, 1981),
- Скалом процене родитељске подршке (Perceptions of Parents Scales) (Grolnick, Deci, & Ryan, 1997),
- Упитником о социјалном статусу породица (Ћигић, 2007).

Савладаност програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво биће испитана и процењена:

- Критеријумским тестом знања из наставног предмета Природа и друштво, који ће бити посебно конструисан за потребе овог истраживања за сваки разред у старијем школском узрасту
- Оценом из овог наставног предмета која ће бити преузета из дневника наставника.

5. Актуелност проблематике у свету

Настави су потребне информације о природи мотивације ученика (Брковић и сар., 1998), поготово што многе студије наглашавају да нема суштински немотивисаног ученика, већ да постоје само привремена немотивисана стања која изазивају школе, наставници или родитељи (Пртљага, 2008).

Студије у оквиру ове проблематике које су се бавиле популацијом интелектуално ометених наглашавају непотпуност расположивог знања о типовима мотивације ових особа (Deci, 2004), док неке од њих износе резултате који указују на снижену интринзичну мотивацију ове деце (Switzky, 2006).

Познато је да деца са ЛИО углавном живе у нестимулативним породицама (Hastings et al., 2005), те је врло важан начин на који едукатор помаже овој деци да изграде нове, више потребе (Шмит, 1992).

Малобројни аутори који се бавили овим проблемом верују да ће ученици са ЛИО неговати и стимулисати своју природну радозналост када су едукатори и родитељи укључени у процес едукације ученика на начин који подстиче њихову аутономију и лично учешће, уз наглашену сврху постизања циља (Zisimopoulos, Galanaki, 2009).

Са садржајима наставног предмета Природа и друштво дете са ЛИО млађег школског узраста се сусреће у свом најближем окружењу, те гаји активан сазнајни однос, радозналост и интересовања. Период старијег школског узраста подразумева сусрет са садржајима који су апстрактни (Маћешић-Петровић, 2006), те деци са ЛИО врло тешки за савладавање, па је тенденција спонтаног стимулисања мотивације самим садржајима овог предмета знатно ослабљена.

Овим истраживањем би се, по први пут у нашој средини, отворило питање природе мотивације деце са ЛИО приликом савладавања програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво и то у старијем школском узрасту.

6. Очекивани резултати

Резултатима истраживања се очекује добијање нових података о природи мотивације код деце са ЛИО и начина на које социјална средина утиче на њу, при савладавању програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво.

Д. Закључак

Предвиђеним пројектом докторске дисертације кандидата мр Александре Ђурић-Здравковић отвара се актуелан и веома значајан истраживачки проблем који у новије време привлачи пажњу специјалних едукатора и рехабилитатора и шире стручне и научне јавности у области специјалне едукације и рехабилитације. Добијени резултати могу да допринесу разумевању повезаности типова мотивације и савладавања садржаја наставног предмета Природа и друштво код деце са ЛИО и дају важне смернице о начинима подстицања мотивације кроз школски и породични контекст да би едукаторове и родитељске активности могле да се усмеравају ка постизању адекватније мотивације ученика. Такође, сагледавањем нивоа усвојености програмских садржаја наставног предмета Природа и друштво, начинили би се предлози иновирања курикулума, који би био примеренији когнитивним способностима и више усмерен ка практичној примени усвојених садржаја у животу детета са ЛИО.

На основу изнетог мишљења Комисија једногласно закључује да су испуњени сви услови за прихватање предложеног пројекта докторске дисертације, те Већу за специјалистичке, мастер и докторске студије предлаже да прихвати пријављену тему докторске дисертације УЛОГА МОТИВАЦИОНИХ ФАКТОРА У САВЛАДАВАЊУ ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА ПРИРОДЕ И ДРУШТВА КОД ДЕЦЕ СА ЛАКОМ ИНТЕЛЕКТУАЛНОМ ОМЕТЕНОШЋУ, кандидата мр Александре Ђурић-Здравковић и омогући њену израду.

У Београду, 17. 12. 2009.

КОМИСИЈА

Др Драгана Маћешић-Петровић,
доцент Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију у Београду

Др Зорица Матејић-Ђуричић,
редовни професор Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију у Београду

Др Мирјана Јапунца-Милисављевић,
доцент Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију у Београду

Др Драгица Павловић-Бабић,
научни сарадник Института за психологију Филозофског факултета у Београду